

Koudumer column van Jelle van der Meulen

5 Galamadammen, Jac. P. Thijsse en Koudum

Toen ik een paar jaar in Koudum woonde, liep met de pinksterdagen opeens mijn oud-collega J. door de Hoofdstraat. Dat was een aangename verrassing, vooral omdat het een collega was waarmee ik goed kon opschieten, ook al gaf hij een heel ander vak dan ik. En wat een toeval dat hij hier loopt, dacht ik, maar dat toevallige viel wel mee, want het bleek dat zijn familie al jarenlang met de pinksterdagen bij elkaar kwam in hotel Galamadammen.

Tja, en nu heb ik J. al twee jaar niet meer in Koudum gezien, want hotel-restaurant Galamadammen zit al twee jaar dicht. En wat zal ik zeggen over dat treurige feit. Ik kwam er niet veel, maar had zo nu en dan wel een wandelingetje met de hond, dat uitliep op een kopje koffie met oranjekeek op het terras van Galamadammen en een tijdje kijken naar de langs varende bootjes. Dat kan gelukkig nog wel bij It Skippershûs op de Kuilart, maar dus al twee jaar niet bij Galamadammen. Anderen – zoals [Albert Hendriks](#) en [Eelke Lok](#) – hebben daar al flink boze stukjes over geschreven, dus dat hoeft ik niet meer te doen. Laat ik het erop houden dat het mooi is dat er nu Oekraïense vluchtelingen in het hotel opgevangen worden.

Toen ik voor het eerst langs Galamadammen kwam, als jongen van zeventien, achttien jaar, op de fiets uit Noord-Holland, lag er nog een brug over het Johan Frisokanaal. Dus toen ik hier kwam wonen, keek ik wel op van het aquaduct dat er sinds 2007 ligt. Wat ik vooral mooi vind aan het aquaduct is de tekst op de noordoostelijke muur: "Al heel spoedig komen we nu aan een van de meest merkwaardige punten van de heele Friesche waterwereld, Galamadammen." Het citaat is van Jac. P. Thijsse (1865-1945) uit zijn 'Verkadealbum' Friesland (1918). Het staat op pagina 70, tenminste van de herdruk uit 1979.

Op het plaatje dat erbij hoort, plaatje nummer 124 (op pagina 87) zien we hoe de brug en de herberg er aan het begin van de vorige eeuw uitzagen. Het beeld dat we op het plaatje zien, komt ongeveer overeen met het beeld dat we zien op ansichtkaarten uit het begin van de 20e eeuw en een afbeelding van een schilderij die allemaal staan op de pagina over Galamadammen op de website van Historisch Koudum. Er bestaat ook een schilderij van hetzelfde uitzicht op de brug en herberg De Galamadammen van de Heidenskipster schilder en boer Marten Groenhof. De herberg is door de Duitsers in 1945 verwoest. Dat schilderij van Groenhof moet dus naar een

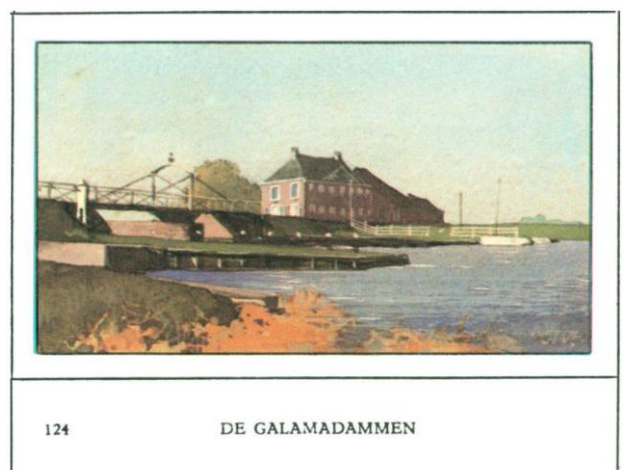

foto of een ander schilderij gemaakt zijn, want dat dateert uit 1974.

Friesland was voor Jac. P. Thijsse een verrassing, zo begint de inleiding van de heruitgave van het Verkade-album over onze provincie. En het lijkt wel of Thijsse de streek rondom Koudum het merkwaardigst vindt. Zo noemt Thijsse Galamadammen dus “een van de meest merkwaardige punten van de heele Friesche waterwereld”. Dat komt mede door de naam. Hij legt uit dat hij in Brabant en Limburg is opgegroeid en wel van 'madammen' heeft gehoord, maar nooit van galamadammen. Pas toen hij hoorde van het 'beroemde geslacht der Galama's' begreep hij de naam. Dat grapje over de naam maakte Jacob van Lennep overigens al in 1836, in zijn inleiding op de historische roman *De roos van Dekama*.

Maar ook het hele buurtje Galamadammen vindt Thijsse vreemd: “'t Is hier een heel merkwaardig buurtje: de sluizen, de dijk, de baken langs het meer, de watermolentjes en boerderijen in de weiden en de hooggelegen dorpjes rechts en links. Over de dammen buigt de weg van de Slaperdijk af, hij gaat dan Dammeweg hetten.” Al eerder op dezelfde pagina fietst Thijsse van Stavoren naar Hemelum. Vanaf Hemelum ziet hij “ het eerste der Friesche meren, dat meteen een er waardigste is: de Morra. ” Dat komt, zo legt Thijsse uit, omdat hij over de Morra kijkt: “Over de Morra heen ontwaren we warempeltjes alweer heuvelen ('t is merkwaardig hoe heuvelrijk dat Friesland is) dat is de heuvelrij van Koudum.”

Ja, jullie hebben het goed geteld: Thijsse gebruikt in zijn boek over Friesland op de ene bladzijde over de omgeving van Koudum maar liefst vier keer het bijvoeglijk naamwoord 'merkwaardig'. Dat vind ik dan weer apart, maar als Koudumer vergeef ik dat de man wel, want helemaal onderaan de pagina komt Jac. P. Thijsse dan in Koudum zelf: “Zoo komen wij in Koudum, dat door ik weet niet wie, het mooiste dorp van Friesland genoemd is en de man mag wel gelijk hebben.”

Die uitspraak deed me even denken aan de eerste zin van het verhaal 'De uitvreter' van Nescio uit 1911. Daar heeft Nescio het over een man (Frederik van Eeden) die de Sarphatistraat in Amsterdam de mooiste plaats van Europa vond. Dat vindt Nescio wel wat raar. Maar het vreemde van de zin bij Thijsse is dat hij de man nog gelijk geeft ook. En ik houd van Koudum, dat hebben jullie hopelijk al wel begrepen, maar het mooiste dorp van Friesland? Nou ja, Jac. P. Thijsse zei het, honderd jaar geleden!